

Πολιτιστικές διαδικασίες στην Ροδόπη στην Νεολιθική Εποχή και στην Χαλκολιθική

Milen Kamarev

(περίληψη)

Αυτό το έργο παρουσιάζει μια περίληψη των ερευνών στην Νεολιθική και στην Χαλκολιθική εποχές, στην Ροδόπη στην περίοδο VII-IV χιλιετία ΠΧ. Μια ανασκόπηση των νεολιθικών οικισμών κοντά στις πόλεις Kardzhali και Kroumongrad στη Ροδόπη, Rakitono της Κεντρικής Ροδόπης. Τα χαλκολιθικά μνημεία είναι πολλά και διαφορετικά. Ο μεγαλύτερος μέρος των γνωστών μνημείων από την Νεολιθική εποχή είναι από την ανατολικό μέρος του βουνού. Εδώ εκτός οικισμοί σχηματίζονται και ορισμένα συγκεκριμένα κέντρα, όπως τα κέντρα βιοτεχνίας και ιερά.

Η έκθεση ακολουθεί μια σύντομη παρουσίαση των επιστημονικών πληροφοριών σχετικά με τη δομή και με τα συγκεκριμένα γεγονότα της ζωής των προϊστορικών κοινωνιών. Παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά των προϊστορικών οικισμών - πολεοδομία, την αρχιτεκτονική, κεραμικά και άλλα αντικείμενα που βρέθηκαν σε αρχαιολογικές ανασκαφές.

(έκθεση)

Η Νεολιθική [1] και η Χαλκολιθική [2], παρουσιάζουν την περίοδο από το τέλος του VII- και την αρχή του IV χιλιετία π.Χ. Η πολιτιστική διαδικασία στην περιοχή της Ροδόπης διαμορφώνεται από τα στάδια της μετανάστευσης των ανθρώπινων ομάδων, που ακολουθείται από την εγκατάλειψη των κατοικημένων χώρων.

Σήμερα διερευνήθηκαν μόνο μερικούς από τους προϊστορικούς χώρους στα βουνά της Ροδόπης (Εικ. 1). Ωστόσο, για τα τελευταία σαράντα χρόνια, υπάρχουν πολλές έρευνες και δημοσιεύσεις που επιτρέπουν μια επαρκώς αξιόπιστη ανασυγκρότηση της ζωής από τις πρώτες κοινωνίες.

Νεολιθική εποχή[3]. Ο «νεολιθισμός» της αρχαίας Θράκης γίνεται από Ανατολικούς αποίκους. Στο τέλος της VII χιλιετίας π.Χ. αυτοί έφτασαν στην κοιλάδα του ποταμού Μαρίτσα. Έτσι προκύπτει το συντομότερο νεολιθικού πολιτισμού στη Θράκη - Karanovo I. Υπάρχει μια άποψη ότι οι πρώτοι οικισμοί στη Ροδόπη ιδρύθηκαν στην περιοχή της κοιλάδας του Άρδα από το πρώτο κύμα των εποίκων. Οι Ανατολικές ομάδες έφεραν μαζί τους και την διπλή πατριαρχική κοινωνική οργάνωση με βάση της συγγενικής αρχής. Αυτή η αρχή της λειτουργίας της δημόσιας ζωής διατηρείται στη μέση της Ενεολιθικής εποχής.

Οι πρώτες αγρότες έχτισαν τα χωριά τους σε άνετες και με νερό περιοχές με ευνοϊκό κλίμα και γόνιμα εδάφη. Τα σπίτια είναι ορθογώνια, με τοίχους πλεγμένους από κλωνάρια, σουβαντισμένα με πηλό. Τυπικά για την πρόωροι νεολιθικοί οικισμοί είναι ότι δεν έχουν οχυρώσεις .

Οι κύριες ασχολίες των κατοίκων είναι η γεωργία και η κτηνοτροφία. Αναπτύσσεται η κεραμική, χειροτεχνία, κλώση, ύφανση, βυρσοδεψία , λατομικά και βιομηχανία των οστών. Το κυνήγι και το ψάρεμα έχουν επίσης μερίδιο στην οικονομική ζωή. Η άσκηση των δραστηριοτήτων αυτών αποδεικνύεται από τα πολυάριθμα ευρήματα, συνήθως ως οικιακό εξοπλισμό στα σπίτια.

Ο νεολιθικός οικισμός στην πόλη Kardzhali [4]. Βρίσκεται στην αριστερή όχθη του ποταμού Άρδα, στο κέντρο της πόλης. Μελετήσαμε μόνο το κάτω μέρος, πέντε οριζόντα κατασκευής. Στην ίδρυση του χωριού έκαναν μια ειδική επίσημα εγκαίνια, που συνοδεύεται από την καύση άχυρου. Στη συνέχεια καλύπτονται με το κίτρινο-πράσινο χρώμα τις ορισμένες περιοχές για τα κτίρια. Τα σπίτια βρίσκονται κατά μήκος του δρόμου, σκεπασμένο με ογκόλιθους. Τα σπίτια διαθέτουν από δύο δωμάτια με τζάκι σε ένα από τα δωμάτια. Τα ευρήματα κεραμικής δείχνουν τυπικούς για το πολιτισμό Καράνοβο I τύπους στην Θράκη.

Από το νεολιθικό οικισμό στο Kardzhali είναι ένα από τα πιο γνωστά αντικείμενα νεολιθικής στη Βουλγαρία - φυλακτό από νεφρίτη (Εικ. 2). Αυτό το "αντικείμενο για αξία" συνδυάζει την σημασιολογία του ήλιου με εκείνη του βατράχου, που προστατεύει την αγονιμότητα και την δύσκολη εγκυμοσύνη. Το συνδυασμένο σύμβολο "Σβάστικα με βατραχοπόδαρα" μεταδίδει την ασυνήθιστη δύναμη του φυλακτό και πιθανώς ήταν της γυναίκας. [5]

Στα παραπάνω δύο οριζόντα κατασκευής μελέτησαν δύο παιδικά και δύο γυναικείες ταφές στην θέση "Hocker". Οι νεκροί είναι σε ένα ταφικό λάκκο που περιβάλλεται από πέτρες [6]. Εδώ βρήκανε το πρώτο νεολιθικό κρανίο «brachikan» στη Βουλγαρία - mesiteran είδος σε προχωρημένο alpinizatsiya [7].

Το χωριό είναι σύγχρονο με τις πρώιμες οριζόντες στα αναχώματα οικισμών στην πόλη Καζανλάκ και στο λόφο του Azmashkata, στην πόλη Stara Zagora, όπως και στις πρώιμες οριζόντες στο χωριό Ashaa Pinar κοντά στο Kurklareli, την Ανατολική Θράκη, στην Τουρκία. [8] Η ζωή στο χωριό διακόπτεται από μια καταστροφική πλημμύρα.

Ο νεολιθικός οικισμός στην πόλη Krumovgrad [9]. Βρίσκεται στο κέντρο της σύγχρονης πόλης, στην αριστερή όχθη του ποταμού Krumovitsa. Εδώ για πρώτη φορά στις αρχές της νεολιθικής εποχής έχουμε ορισμένα χαρακτηριστικά της παραγωγής σε όλη την οικονομική ζωή. Κυριαρχούν τα όπλα από κέρατα και από οστά. Η παραγωγή των όπλων από πυρόλιθο είναι περιορισμένη, αλλά κάνουν όπλα από πηλό. Οι πίνακες λατρείας από πηλό και πιάτα με ανάγλυφη ζωομορφή και ανθρωπόμορφα βρέθηκαν όπως στην Βουλγαρία και στην Μακεδονία, Νία Νικομήδειας, Ελλάδα. Ανθρωπόμορφη πλαστική έχει αναλογίες με τη Μικρή Ασία, στην Ελλάδα, στην Μακεδονία, στην Σερβία και στην Ρουμανία. Σύμφωνα με τους ερευνητές ο οικισμός είναι μία ύστερη εκδήλωση του τοπικού πολιτισμού του Καράνοβο I της περιοχής azmashko-Kazanlak. Είναι από την ομάδα του Starchevo IIa-b και μια σειρά από οικισμούς στη Μακεδονία σαν Parodin, Zelenikovo, Anzabegovo, Vrashnik.

Τα νεολιθικά χωριά στην Kardzhali και Krumovgrad είχαν επαφές με την περιοχή της Θάλασσας του Μαρμαρά όπως τα χωριά Χότζα Τσεσμέ III και Yaramburgaz 4. Βρέθηκαν στο Krumovgrad παραλληλεπίπεδα δοχεία με εγχάρκτη διακόσμηση που σχετίζονται με την κλασική φάση των Fikirtepe και Ilarapar VIII και Va φάση, της Τουρκίας [10].

Μια άλλη περιοχή της Ροδόπης στην οποία είναι εγγεγραμμένοι οικισμοί από τη Νεολιθική Εποχή είναι οι κοιλάδα του ποταμού Cherinska και στην Δυτική Ροδόπη.

Ο γήλοφος κοντά στην πόλη Rakitovo [11]. Μελετήσανε δύο επίπεδα κατασκευής από την Αρχαιότερη Νεολιθική – τον πολιτισμό Karanovo I και II. Και τα δύο χωριά καταστράφηκαν ως αποτέλεσμα της πυρκαγιάς. Τα κτίρια είναι από πλεγμένα κλωνάρια, με τραπεζοειδές σχήμα και οι

εγκαταστάσεις στο εσωτερικό τους είναι ιδιαίτερα ασυνήθιστες. Είναι παρόμοια με τους οικισμούς από την Πρώιμη Νεολιθική εποχή στην Simeonovgrad , Lepenski Vir και Padina στη Σερβία - εξ ολοκλήρου χτισμένους με τραπεζοειδείς κατοικίες.

Στον πάνω ορίζοντα των κατασκευής, ανακαλύφτηκε ένα στέγασμα - κτίριο για την υποδοχή των απεσταλμένων .Παριστάνει ένα θρησκευτικό συγκρότημα από 3 κτήρια με μόνιμες θρησκευτικές εγκαταστάσεις, χρησιμοποιώντας την πέτρα για την κατασκευή τους. Οι εγκαταστάσεις είναι σπίτια που συνδέεται με τη λατρεία της αναπαραγωγής και της εστίας.

Στο κάτω μέρος του ορίζοντα κατασκευής κατοικιών έχει επίσης πολλές εγκαταστάσεις - σιταποθήκες, φούρνους, χώρους για την ξήρανση σιτηρών, χώρους για την επεξεργασία του πηλού και άλλα. Ένα από τα κτήρια ήταν ως ένα χώρος για την λατρεία των ουρανίων σωμάτων. Σε ένα σπίτι έχουν κάνει κηδεία του νεογέννητου παιδιού σε ένα μεγάλο πήλινο δοχείο.

Οι πρώτες από τους κατοίκους κατέστρεψαν μέσω την πυρκαγιά τον οικισμό τους, πιθανόν λόγω την επιδημία. Λίγα χρόνια αργότερα επέστρεψαν, έκαναν ορύγματα και τα γέμιζαν με τα ερείπια των παλαιών καμένων σπιτιών. Με το υπόλοιπο υλικό έκαναν ανάχωμα και επάνω χτίστηκαν τον δεύτερο οικισμό.

Τα Κεραμικά δοχεία παριστάνουν τοπική θρακική παραλλαγή της Νεολιθικής. Η ανάπτυξη που ονομάζεται η κεραμική του τύπου του "Rakitono", βαμμένα με χρώματα κρεμ ,σκούρο καφέ, σκούρο κόκκινο και το κόκκινο-angoba. Η κεραμική είναι παρόμοια με την κεραμική στου οικισμού Eleshnitsa, Blagoevgrad, Anzabegovo, Μακεδονία, Starchevskata ομάδα στη Σερβία και Kygorosh ομάδα στην Ουγγαρία.

Το χωριό Rakitono βρίσκεται στην περιφέρεια του εθνοπολιτισμικής περιοχή του Καράνοβο Ι, δίπλα σε πολιτιστικές ομάδες Kremikonci I και Kremenik-Anzabegovo, η επιρροή των οποίων είναι προφανής.

Στο τέλος της Αρχαιότερης Νεολιθικής ζωής σε όλη την περιοχή της Ροδόπης και γύρω από την περιοχή της Ροδόπης διακοπεί. Στην Ανατολική Ροδόπη επανεμφανίζεται η ζωή στο χωριό κατά τη διάρκεια του Καράνοβο ΙΙΙ και σχετίζεται με την εισροή των νέων ανθρώπων. Στη Ροδόπη η περίοδος της Νεότερης Νεολιθικής, Καράνοβο ΙV, εκπροσωπείται πιθανώς λόγω της εισροής περισσότερο πληθυσμού της Πρώιμης Νεολιθικής εποχής στην Θρακική πεδιάδα. [12]

Χαλκολιθική [13]. Η περιοχή της Ροδόπης κατά τη Χαλκολιθική και την Εποχή του Χαλκού μετά είναι ως ένα συγκεκριμένο πολιτιστικό χώρο - επιφάνεια επαφής μεταξύ των Καρπαθίων και το Αιγαίο. Από τις αρχές Eneolithic, Καράνοβο V, στα βουνά της Ροδόπης σήμερα δεν υπάρχει καμία απόδειξη μόνιμης κατοίκησης. Από την δεύτερη φάση της Ενεολιθικής εποχής αρχίζει την επέκταση των φυλών των Θρακικών στις περιφερειακές περιοχές. Στα τέλη της περιόδου Eneolithic υπάρχουν μεγάλες αλλαγές στη γη των κεντρικών Βαλκανίων. Δημιουργείται μία τεράστια ένωση, οπολιτισμός Kodzhadermen-Gumelnita-Karanovo VI (KGK VI), πού υπήρχε περίπου 400 χρόνια. Η Ροδόπη είναι στη νότια περιφέρεια της συνομοσπονδίας φυλών που εκτείνεται βόρεια από το Δούναβη. Αυτό το αρχαιολογικό πολιτισμό διέθετε με δυαδική φύση των διευθυντικών των οργάνων - το κοσμική και θρησκευτική. Για την εξυπηρέτηση του νέου κοινωνικού σχηματισμού είναι οργανωμένη και διαρκέσει μέχρι το τέλος της εποχής νέα οργάνωση – κέντρα κατασκευής, ναούς ροκ και ίσως ορισμένα ορυχεία χρυσού. Τέτοια αντικείμενα βρέθηκαν μόνο στο

νοτιοανατολικό τμήμα του βουνού, ενώ οι περιοχές νοτιοδυτικά κατά μήκος του ποταμού Μέστα παραμένουν ακατοίκητες.

Χαλκολιθικός οικισμός "Vurhari" του Δήμου του Momchilgrad [14]. Βρίσκεται στην αριστερή όχθη του ποταμού Vurbitsa. Η περιοχή είναι μια μεγάλη ανοιχτή-layer περιοχή. Τα κτίρια κατασκευάστηκαν κατά τον ακόλουθο τρόπο - επίγεια πλατφόρμα από ~ 30 έως ~ 80 m² είναι εμπηγμένη στο έδαφος σε βάθος από 0,60 m έως 4 μέτρα και με διαστάσεις από 10-15 m έως 60-70 m². Η συνολική έκταση του ενός συγκροτήματος είναι μεγαλύτερη από 300 έως 500 m². Οι εστίες είναι στο έδαφος, ή σε πλατφόρμες πάνω από το πάτωμα. Η παρουσία των τοίχων την κρίνουμε από τα ερείπια. Ξεχωριστές αίθουσες χρησιμοποιούνται για την αποθήκευση των τροφίμων, ενώ οι άλλοι σαν εργαστήρια για τα προϊόντα που προέρχονται από τοπικές πρώτες ύλες - χαλκηδόνιος, ίασπη, οπάλιο, αχάτη, τόφοι. Από πέτρα έκαναν σκεπάρνια, πελέκια, σμίλες και άλλα. Η παραγωγή είναι κυρίως για εξαγωγή. Στα δύο εργαστήρια βρήκανε χάντρες με διαφορετικό βαθμό της επεξεργασίας και μικρά εργαλεία για τη επεξεργασία.

Το πιο επιβλητικό κτίριο είναι με θεμέλια 30x25 m και με έκταση πάνω από 750 μ². Ο βόρειος τοίχος είναι με πέτρινη βάση και στο ύψος από ψηλό. Υπήρχε μια είσοδος χτισμένη με μεγάλες πέτρες.

Βόρεια το χωριού περιβάλλεται από τάφρο με εξαιρετικά μεγάλες διαστάσεις - βάθους 3,80 μ. και πλάτος άνω των 15 μέτρων.

Η κεραμική έχει μια συγκεκριμένη εμφάνιση. Ορισμένα αγγεία έχουν χαρακτηριστικές μορφές της Πρώιμης Χαλκολιθικής, άλλοι συνδέονται με την Ύστερη Χαλκολιθική. Υπάρχουν επίσης χαρακτηριστικές κεραμικές φόρμες, που είναι με χερούλια τύπος «τούνελ» που μέχρι σήμερα συνδεόταν με την Πρώιμη Εποχή του Χαλκού.

Είναι μεγάλη η ποικιλία ευρημάτων από ψηλό. Υπάρχουν ανθρωπόμορφοι θεοί που έχουν παράλληλα ευρήματα σε μεγάλο πολιτιστικό τομέα: Shuplevats-χαλκού αλώνι στη Μακεδονία, Vinca στη Σερβία, Kodzhadermen-Gumelnita στη Βουλγαρία και στη Ρουμανία, Prekukuteni-Tripolie στη Ρουμανία και στην Ουκρανία.

Οι ραδιοχρονολογίες αναλύσεις αφορούν την ύπαρξη του οικισμού γύρω από 4600 π.Χ., στο τέλος της πρώιμης και στην όψιμη μετάβαση στην Ύστερη Χαλκολιθική. Ο οικισμός καταστράφηκε σε μια πυρκαγιά, και λίγο πιο αργά πλημμύρισε.

Το βιοτεχνικό κέντρο της εποχής της Eneolit στο χωριό Sedlare του Δήμου του Momchilgrad [15]. Ο λόφος που βρίσκεται ο οικισμός είναι στην υψηλή αριστερή όχθη του ποταμού Vurbitsa περίπου 3 χλμ νότια του οικισμού Vurhari. Είναι εγγεγραμμένα πολιτιστικά στρώματα της πρώιμης και της ύστερης Νεολιθικής Εποχής. Οι δύο ανώτατοι ορίζοντα είναι από την Ύστερη Νεολιθική. Τα νέα σε οικισμούς από την περίοδο αυτή είναι η εκτεταμένη χρήση της πέτρας στην αρχιτεκτονική. Με πέτρα εξωτερικά και εσωτερικά είναι μέσα και έξω οι τοίχοι, δάπεδα, χώρους, κλίβανο, και υπόλοιπο εξοπλισμό στα κτίρια. Οι τοίχοι είναι από ψηλό. Το χωριό περιβάλλεται από οχύρωση από χώμα με την ίδιο τεχνική οικοδόμησης που υπάρχει στο I και II πολιτιστικούς ορίζοντες. Η οχύρωση είναι εξοπλισμένη με πύργους και έχει εισόδους από τη βόρεια και νότια.

Τα κτίρια από τους πάνω ορίζοντα κατασκευής έχουν ασυνηθισμένο μέγεθος - 15 επί 7,50 μ. Βρίσκονται κατά μήκος των δύο παραλλήλων δρόμων προς τα βόρεια-νότια στρωμένων με ποταμίσιες πέτρες. Εντυποσιακό είναι το μεγάλο κτίριο. (Εικ. 3), καθώς και τα εργαλεία για την

παραγωγή διαφόρων τύπων των αντικειμένων - δεξαμενές για τη κατακάθισμα του πηλού, πήλινα αγγεία, πλατφόρμες για τη διαμόρφωση, λείανση και την όξυνση εργαλείων από πέτρα, ίασπη και αχάτη. Βρέθηκαν πολλά έτοιμα προϊόντα και μια τεράστια ποσότητα απορριμμάτων παραγωγής. Ένα άλλο κτίριο παριστάνει εργαστήριο για την παραγωγή αντικειμένων από οστά και κέρατα. Με παρόμοιο εσωτερικό είναι όλα τα κτίρια που χρησιμοποιήθηκαν ως κατοικίες.

Αποκαλύπτεται οι εγκαταστάσεις που συνδέονται με την εκτέλεση των μαγικών τελετουργιών. Σε μεγάλο λάκκο τοποθετήθηκαν: τα ανθρώπινα δόντια, κάτω γνάθος, κάποια οστά των άκρων, οστά ζώων και μικρά κομμάτια από κόκκινη ώχρα, και όλα αυτά είναι σκεπασμένα με πέτρες. Αυτό το είδος τελετή υπάρχει σε πολλά μέρη. Ο λάκκος περιβάλλεται από έναν κύκλο από πέτρες και χρησιμοποιείται σε I και II πολιτιστικούς ορίζοντες. Το παράσπιτο στο κτίριο κατασκευής του ορίζοντα II χρησίμευσε για το θάψιμο των θρησκευτικών αντικειμένων.

Ο οικισμός χρονολογείται από τα τέλη της Λίθινη-Χάλκινης εποχής, Karanovo VI. Το εγκαταστάθηκαν σε ορισμένες περιόδους των διαφόρων ομάδων τεχνιτών που ειδικεύεται στην κατασκευή διαφόρων αντικειμένων και εργαλείων. Οι «Συνεταιρισμοί» χρησιμοποιούν την τοπική βάση των πόρων - ίασπη, αχάτη και ηλιοτρόπιο. Ένα μέρος από την παραγωγή που προορίζεται για το εμπόριο. Τα προϊόντα από τις τοπικές πρώτες ύλες βρέθηκαν στο Eleshnitsa, Blagoevgrad και στο Ενεολιτικό κέντρο λατρείας στο χωριό Dolnoslan του Δήμου του Asenovgrad σε τάφους στην νεκρόπολη της Βάρνας και στην Χαλκολιθική νεκρόπολη στο Σέσκλο Ελλάδας. Η σημασία των τεχνών αυτού του κέντρου αυξήθηκε με το χρόνο. Στην τελευταία περίοδο, ο αριθμός των κτιρίων αυξάνεται όπως και η ποσότητα παραγωγής. Μερικά από τα εργαστήρια εργάζονται μόνο για τελετουργικούς σκοπούς που συνδέονται με ιερά στην Ανατολική Ροδόπη.

Στην Ανατολική Ροδόπη υπάρχουν λίγοι γνωστοί οικισμοί από την Ύστερη Χαλκολιθική εποχή. Ο οικισμός κοντά στο χωριό Ορλίτσα του Δήμου του Kırkono έχει κατασκευαστεί με διώροφες κατοικίες. Τα δάπεδα των κτιρίων είναι ξύλινα με δοκάρια με πηλό επάνω σε ξύλινες κολώνες. Ένα από τα διαμερίσματα έχει μπαλκόνι. Πολύ ενδιαφέρον είναι ότι στο χωριού αυτό είναι η πλήρης έλλειψη των οστών [16]. Κοντά στο χωριό Zvinitza του Δήμου του Kardzhali βρίσκονται τα ερείπια μιας κατοικίας λατρείας και ανθρωπόμορφο λατρευτικό αγγείο (Εικ. 4.1). Το χαλκολιθικό σπίτι ερευνήθηκε κοντά στο χωριό Chomakovo, κάτω από τους βράχους υπάρχου περίπου 30 τραπεζοειδείς κόγχες [17]. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, τα ίχνη κατοίκησης βρίσκονται στα μερικά σπήλαια της Ανατολικής Ροδόπης.

Στα βουνά της Μέσης Ροδόπης έχουν μελετήσει δύο σε μεγάλο υψόμετρο οικισμούς. Στο οικισμό στην περιοχή Αδατά [18], κοντά στο χωριό Paspal του Δήμου του Ardino είναι καταγεγραμμένους πολλούς λάκκους, λαξευμένους στο βράχο, κεραμικά και απομεινάρια του Χαλκολιθικού σπιτιού με το σπιτικό εξοπλισμό. Κάνει την εντύπωση την απουσία των οστών ζώων σε αυτόν τον τομέα. Σε 12 χιλιόμετρα βορειοανατολικά βρίσκεται ο οικισμός Kashlata [19, κοντά στο χωριό Δόλνα Δριάνκα του Δήμου του Μπάνιτε. Διερευνήθηκαν τα ερείπια του σπιτιού με τοίχους από πέτρες και τον νότιο τοίχο - μια μορφή όμοια με το σπίτι στην περιοχή Adata. Στην κεραμική παρατηρήθηκαν επιδράσεις του συγκροτήματος Krivodol-Salkutsa-Bubba Hum Ia, ο γεγονός που αποτελεί ένδειξη ότι η ζωή στην περιοχή Kashlata συνεχίζεται και μετά το τέλος της Φάσης III του συγκροτήματος KGKVI.

Τα Χαλκολιθικά υλικά βρέθηκαν σε μια σειρά του Θρακικού και μεσαιωνικού φρουρίου στα Δυτικά Ροδόπη .

Τα Χαλκολιθικά ιερά μέσα στους βράχους στην Ροδόπη[20]. Στην Ύστερη Χαλκολιθική Εποχή στην Ανατολική Ροδόπη αναπτύχθηκε μεγάλο και πολύπλοκο σύστημα των ιερών στους βράχους. Επικεντρώθηκε κυρίως στα ανατολικά της γραμμής-Tserina Davidkono-Zlatograd. Συνήθως το ιερό είναι στην βουνοκορυφή και περιβάλλεται από τον ποταμό, στο κέντρο ενός κύκλου οροσειρών. Το εσωτερικό του ιερού περιλαμβάνει φυσικά ή τεχνητά σπήλαια και πηγή, σκαλοπάτια, τραπεζοειδές κόγχες, τετράγωνο ή ορθογώνιο σχήμα, θρόνους, πισίνες και πολλά άλλα. Ένας ιδιαίτερος τύπος "sharapans» αναφέρεται επίσης σε εκείνη τη εποχή.

Οι θέσεις των ιερών δεν επιλέγονται τυχαία. Η αστρονομική έρευνα που διεξάγεται στο πλαίσιο των ιερών στους βράχους δείχνουν ότι βρίσκονται σε περιοχές με μαγνητικές ανωμαλίες. Τα ιερά λειτουργούν και σαν παρατηρητήρια. Μερικές από τις λαξευμένες κατασκευές χρησιμοποιούνται για την παρακολούθηση της θέσης των μεγάλων ουρανίων σωμάτων, αστεριών, και αστερισμών.

Οι μελέτες των ιερών στους βράχους θέτουν την ερώτηση σχετικά με την χρονολόγηση των μνημείων στην Ανατολική Ροδόπη – των τραπεζοειδών κογχών. Συνήθως αναφέρονται ως «θρακικές», σύμφωνα με της νέες έρευνες με οι τραπεζοειδές κόγχες χρονολογούνται από την Ύστερη Χαλκολιθική. Το κύριο επιχείρημα είναι ότι δεν έχουν ίχνη από σμίλες σιδήρου, και πάνω από 80% της κεραμικής που βρέθηκαν εκεί είναι από την περίοδο της Ύστερης Χαλκολιθικής.

Το ιερό Περπερικόν [21]. Η ζωή του πιο διάσημου αρχαιολογικού χώρου στα βουνά της Ροδόπης ξεκίνησε στην εποχή της Ύστερης Χαλκολιθικής. Τα ευρήματα από εκείνη την εποχή βρίσκονται σε στρώματα με βάση της λαξευμένη πέτρα, σχισμές βράχων, λούκια και δεξαμενές. Η τελετή πραγματοποιείται μέσα σε μια βαθιά και γλυπτή κοιλάδα στον βράχο. Στην βάση της βρέθηκαν σκεπασμένοι με πέτρες ένα πήλινο σπόνδυλο και ένα ολόκληρο αγγείο τοποθετημένο ανάποδα.

Το ιερό Gradishteto, κοντά στο χωριό Pchelarovo του Δήμου του Kardzhali [22]. Αποτελείται από μια σειρά από τεράστια, λαξευμένα στον βράχο λάκκους γεμάτους με χώμα και με ένα μεγάλο ποσό Χαλκολιθικά υλικά: κεραμικά, ανθρωπόμορφα και ζωόμορφα ειδώλια, μαρμάρινο είδωλο, πλάκες από πυριτόλιθο και άλλα. Μερικά από τα είδωλα δεν είναι έτοιμα. (Εικ. 4.2) ή κατακεραματισμένη πριν από τη θέση τους στους λάκκους.

Τα συγκροτήματα στους βράχους αναπτύσσονται στα χωριά Ραβέν, Τατουάζ και Κάτω Chobanka του Δήμου του Μομτσίγραδ. Στην βάση των περικοπών βράχων του ιερού Tatul υπάρχει πολιτιστικό στρώμα από την Ύστερη Χαλκολιθική. Στο ιερό Harman Kaya κοντά στο χωριό Bivolgane επίσης βρήκανε κεραμική της Ύστερης Νεολιθικής, εδάφη μαζί με τις περικοπές των βράχων-συμπεριλαμβανομένων την θέση ου θεωρείται το αρχαίο παρατηρητήριο [23].

Στην περιοχή γύρω από το Harman Kaya εξετάστηκαν δύο τεχνητά σπήλαια, που χρονολογούνται από τα τέλη της περιόδου Eneolithic. Σε μία από τις σπηλιές θάφτηκε ανθρώπινο κρανίο που περιβάλλεται από κάθετες πέτρες. Οι ναοί στους βράχους στην περιοχή επισκέφθηκαν από κατοίκους της Βόρειας Ελλάδας και του Αιγαίου. Βρέθηκαν σημαντικό ποσό των θραυσμάτων της κλασικής φάσης της κουλτούρας φάσης Διμήνι [24].

Επάνω στους βράχους βράχο του παλιού ιερού χτίστηκε το φρούριο Ustra [25]. Από εκεί προέρχονται τα ευρήματα από την Ύστερη Χαλκολιθική εποχή: τσεκούρια-σφυριά, τύπου Plochnik (Εικ. 4.3), ο οποίος βρίσκεται σε μια ευρεία περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης [26].

Το ποιο δυτικό ιερό στους βράχους στην Ροδόπη βρίσκεται στην συνοικία Bosilkono κοντά στο χωριό Davidkono, του Δήμου του Μπάνιτε. Από την Ύστερη Eneolithic χρονολογείται η περίφραξη του ιερού, ένας άξονας από πέτρα με στρογγυλό σχήμα και μια σειρά από ημισφαιρικούς των λίθους. Στο κέντρο του κυκλικού σκαλιστό βωμό είναι θαμμένο πήλινο ανθρωπόμορφο είδωλο [27].

Υπάρχει μια σύνδεση μεταξύ των ιερών και των ευρημάτων χρυσού. Μαζί τα μεγαλύτερα ιερά στους βράχους στα Βαλκάνια – Περπερικόν, Gorna krest, Belantash, χωριό Mostono τρέχουν τα ποτάμια Perpereshka και Gornoslavska, που έχουν χρυσό. Κοντά στο Περπερικόν βρίσκεται το ορυχείο για χρυσό κοντά στο χωριό Stremtsi, και κοντά στο Belantash - χρυσοφόρα φλέβα πάνω από το χωριό Gornoslav.

Κάθε ιερό έχει τη δική του εμφάνιση. Ως ένα ολοκληρωμένο σύστημα τα ιερά δημιουργούν το ιερό βουνό. Μετά την Χαλκολιθική μερικά ιερά επαναχρησιμοποιούνται ως ιερούς τόπους στην Ύστερη Εποχή του Χαλκού.

Οι αιτίες για την διακοπή στην ανάπτυξη των πολιτισμών στην Χαλκολιθική, από το τέλος της V - αρχές της IV χιλιετίας π.Χ. και η ερήμωση των κεντρικών Βαλκανίων είναι αποτέλεσμα της αλλαγής στο κλίμα και την επακόλουθη εισβολή των νομαδικών φυλών από τις νότιες ρωσικές στέπες [28]. Σύμφωνα με μια άλλη θεωρία, από τα ιερά της Ροδόπης δίνεται το σήμα για εγκατάλειψη των παλιών περιοχών και δηλώνοντας τις ταμπού. Ως αποτέλεσμα, οι Ροδόπη ερημώθηκαν για μια περίοδο περίπου των 1000 ετών [29].

Ωστόσο, στις χώρες της Κεντρικής Ροδόπης υπάρχουν ίχνη ζωής μετά την τελική φάση του Χαλκολιθική. Αυτή η περιοχή εξακολουθεί να είναι σχετικά απομονωμένη από τη μετανάστευση και καθορίζει μια κλειστή, συνεχή ανάπτυξη.

Μια σειρά από τσιγγιές στην περιοχή του φαραγγιού του ποταμού Trigrad κατοικούνται στην Χαλκολιθική, στην μεταβατική περίοδο και στην Εποχή του Χαλκού. Από αυτούς διερευνήθηκαν τα σπήλαια: Jagodinska [30] Haramiiska [31]. Στο τέλος της Ύστερης Χαλκολιθική, 3800-3750 π.Χ., αποτελούν την λεγόμενη "Ομάδα Jagodina" που αντιπροσωπεύει το συγκεκριμένο μοντέλο για την ανάπτυξη της κεραμικής. Χαρακτηριστικό για το στυλ είναι τα αγγεία ζωγραφισμένα με γραφίτη (Σχήμα 5.1) και Όθρα ορυκτών σε κίτρινο, ροζ και κεραμιδί χρώμα. Αυτός ο ορίζοντας είναι σύγχρονος με τον πολιτισμό-Krivodol Salkutsa Bubba-III, 3 και Telish αργά Krivodol.

Οι επόμενοι δύο ορίζοντες στο σπήλαιο του Jagodinska αφορούν τη μεταβατική περίοδο από τη Χαλκολιθική Εποχή προς του Χαλκού. Η πρώτη περίοδο χρονολογούνται ανάμεσα το 3130 - 3010 π.Χ. Η κεραμική έχει αναλογίες με το πολιτισμό του Gallatin στη βορειοδυτική Βουλγαρία. Κατά την ανάπτυξη των μορφών και των τύπων των αγγείων βρίσκονται πολιτιστικές επιρροές και συνδέσεις με τον τοπικό πληθυσμό στη Βόρεια Ελλάδα, τα Δυτικά και ΝΔ στα Βαλκάνια. Από το σπήλαιο Haramiiska τρύπα προέρχονται δύο μαχαίρια χαλκού (Εικ. 5.2) τύπου "Negushay" και τύπου "Sofienka« με παραλληλισμούς από την μεταβατική περίοδο - αρχές της Εποχής του Χαλκού στα Βαλκανίων και τον πολιτισμό Bodrokerestur, Ουγγαρία. Ανήκουν στην ίδια κουλτούρα και τσεκούρι από χαλκό - τύπου "Mezokereshtes" που ανακαλύφθηκαν τυχαία κοντά στο χωριό Kochan, του Δήμου του Satovcha [32].

Χαρακτηρίζοντας με πολλές επιρροές, αλλαγές και καινοτομίες η πολιτιστική ζωή στην Ροδόπη στην περίοδο της Νεολιθικής και Χαλκολιθικής εποχής γενικά είναι δυναμική. Σε σύγκριση με την

Νεολιθική εποχή , τα μνημεία από την Χαλκολιθική είναι περισσότερα και ποικίλες στην τυπολογική υπόψη . Στην Ύστερη Χαλκολιθική το βουνό βιώνει πραγματική έκρηξη στην οικονομική, πολιτιστική και θρησκευτική άποψη. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, η σημασία της οροσειράς της Ροδόπης των αρχαίων κοινοτήτων της βαλκανικής είναι στην κορυφή. Η μελλοντική αρχαιολογική έρευνα θα καλυφθούν τα κενά στις γνώσεις μας και θα προσθέσουν πιθανώς πιο εκπληκτικά γεγονότα.

Συντμήσεις

GMGU –Ετήσια έκδοση Του Ινστιτούτου Ορυκτολογίας και Γεωλογίας «Αγ. Ivan Rilski "

Gnam - Ετήσια έκδοση του Εθνικού Μουσείου Ιστορίας

ZHIAI - Εφημερίδα των ιστορικών και αρχαιολογικών ερευνών

II - Διεπιστημονικές μελέτες

BAR - British Archaeological Reports

Πηγές:

[1] Εποχή του Λίθου

[2] Χαλκολιθική εποχή, Eneolithic

[3] Β. Νικόλοφ, Η δυναμική των πολιτιστικών πορειών στη νεολιθική Θράκη . - Σε : Προϊστορική Θράκη , 2004 , 16 , Raduncheva A. Η περιοχή της Ροδόπης και γύρω της κατά τους προϊστορικούς χρόνους . - Rhodopica , 1 , 1999 , 5-21 .

[4] Andreev A. Ανασκαφές στον νεολιθικό οικισμό στην πόλη Kardzhali . - Αρχαιολογία , 3 , 1965 , 61-66 , Reikon At. Οι ανασκαφές στο νεολιθικό οικισμό στο Kardzhali το 1972 . - Σε : Περιλήψεις και αναφορές των χωρών που ανασκάφηκαν το 1972 , XVIII , Εθνικό Αρχαιολογικό Συνέδριο , 1973 , 13-15 , Peykon At. Γεώτρηση και ανασκαφές στο νεολιθικό οικισμό στο Kardzhali 1972 - Σε : Αχρίδα , Kardzhali , 1978 , 7-44 .

[5] Β. Νικόλοφ. Κύρος και σημάδια του κυρού στη νεολιθική κοινωνία. - Αρχαιολογία , 2005 , 1-4 , 7-17 .

[6] Κ. Buchvarov. Ταφικά έθιμα στην Νεολιθική εποχή. Σόφια, 2003 , 25 .

[7] Boen Π. , Λ. Kavgazova . Νεολιθική σκελετοί στο Kardzhali . - Σε : Συλλογή της Ροδόπης V , 1983 , 187-192 .

[8] Β. Νικόλοφ op . cit . , 2004 , 15 .

[9] Κ. Γκεοργκίεφ , Μ. Chohadzhiev . Νεολιθικός οικισμός στο krumongrad , Maritsa East . Αρχαιολογικές μελέτες, τόμος II , Σόφια , 1994 , 13-38 .

- [10] Κ. Leshtakov. Κεραμική με εγχάρκτη διακόσμηση του Νεολιθικού χωριού Μαρτσά . - Σε : Προϊστορική Θράκη , 2004 , 80-84 .
- [11] Raduncheva A. Νεολιθική στο Rakitovo . - Ανασκαφές και έρευνες , 29 , Σόφια , 2002 .
- [12] A. Raduncheva op . cit . , 1999 , 5-19 .
- [13] A. Fol. Βουλγαρική ιστορία κατά την αρχαιότητα . Σόφια, 1997 , 60 , Raduncheva. Μια καθυστερημένη νεολιθική κοινωνία στην Βουλγαρία, ανασκαφές και έρευνες , Σόφια , 2003, Raduncheva A. op . cit . , 1999 , 10-11 .
- [14] Boyadziev, K. Boyadziev . Νεολιθικός οικισμός " Vurhari " του Momchilgrad , αρχαιολογικά ευρήματα και ανασκαφές το 2007 , Σόφια , 2008 , 85-89 , Boyadziev, Δ. TAKOROV , K. Boyadziev . Νεολιθικός οικισμός " Vurhari " του Momchilgrad , αρχαιολογικά ευρήματα και ανασκαφές το 2009 , Σόφια , 2010 , 93-95 , Boyadziev, K. Boyadziev . Νεολιθικός οικισμός " Vurhari " Αρχαιολογικά ευρήματα και ανασκαφές το 2010 , Σόφια , 2011 , 95-99 , Boyadziev, K. Boyadziev . Σωτήριες ανασκαφές στο Νεολιθικό οικισμό Vurhari , Αρχαιολογικά ευρήματα και ανασκαφές το 2011 , Σόφια , 2012 , 88-90 .
- [15] A. Raduncheva op . cit , 1997 , 162-176 . Raduncheva A. Προϊστορικές θέσεις λατρείας στην στην περιοχή της Ροδόπης . - Rhodopica , 1-2 , 2002 , 59-80 .
- [16] Boyadziev. Χαλκολιθικός οικισμός Ορλίτσα, Αρχαιολογικά ευρήματα και ανασκαφές το 2004 , Σόφια , 2005 , 56-58 .
- [17] Γ. Nehrizon. Έρευνες και γεωτρήσεις σε Ανατολική Ροδόπη . - Αρχαιολογικά ευρήματα και ανασκαφές το 1994 , Smolyan , 1995 , 81 , Shukerona Alt . Momchilgrad. Σόφια, 1996 , 45-68 .
- [18] Π. Georgieva , Β. Borislavov R. Ζλάτεβα - Ουζουνοβα . Σωτήριες ανασκαφές του θρησκευτικού συγκροτήματος στην περιοχή " Αδατά " στο χωριό Paspal , Δήμου του Άρδινο . - Αρχαιολογικά ευρήματα και ανασκαφές της περιόδου 1999-2000, Σόφια , 2001 , 25 , Borislavov. Σωτήριες ανασκαφές του θρησκευτικού συγκροτήματος στην περιοχή " Αδατά " στο χωριό Paspal , του Δήμου του Άρδινο . - Αρχαιολογικά ευρήματα και ανασκαφές το 2001 , Σόφια , 2002 , 44-45 .
- [19] Β. Borislavov. Γεωτρήσεις και αρχαιολογικές μελέτες της περιοχής Kashlata από την Ύστερη Χαλκολιθική, χωριό Dolna Dryanka , του Δήμου του Μπάνιτε, περιοχής του Smolyan. - Αρχαιολογικά ευρήματα και ανασκαφές το 2004 , Σόφια , 2005 , 58-60 .
- [20] A. Raduncheva op . cit , 1999 , 5-19 . Raduncheva A. Προϊστορικές θέσεις λατρείας στην στην περιοχή της Ροδόπης . - Rhodopica , 1-2 , 2002 , 59-80 . Ivanova Στ. Για τις δομές στους βράχους στην Ανατολική Ροδόπη . - Αρχαιολογικά ευρήματα και ανασκαφές το 2007 , Σόφια , 2008 , 92-95, Ivanova Στ. , Β. Koleva , Δ. Κόλεφ . Αρχαιολογικές και αστρονομικές μελέτες κοντά στην περιοχή του χωριού Άγγελ στην Ανατολική Ροδόπη . - Αρχαιολογικά ευρήματα και ανασκαφές το 2012 , Σόφια , 2013 , 550-552 .
- [21] A. Raduncheva op . cit , 2002 , 65, 67. Kamarev M., Περπερικόν στην εποχή της Ύστερης Χαλκολιθική. Έκθεση σχετικά με την Πρώτη Βουλγαρική - Ελληνική Συμπόσιο "Ροδόπη - το αρχαίο άγνωστο βουνό" Kardzhali, 2004, μη δημοσιευμένο, OVCHAROV N., Δ. Kodjamanova, H., Ντιμιτρόφ.

Τακτικῶς αρχαιολογικές ανασκαφές στο Περπερικόν. - Αρχαιολογικά ευρήματα και ανασκαφές το 2012, Σόφια, 2013, 407-408.

[22] A. Raduncheva op. cit., 2002, 71. Shukeron Alt. Μαρμάρινο άγαλμα από το χωριό Pchelarovo, περιοχής του Kardzhali. - Πρακτικά των μουσείων στη Νότια Βουλγαρία, 11, 1.984,76 με 82, Shukeron, Alt. Γλυπτά λατρείας του προϊστορικού οικισμού στο χωριό Pchelarovo, περιοχής του Kardzhali. - Πρακτικά των μουσείων στη Νότια Βουλγαρία 13, 1986, 61-70.

[23] RADUNCHEVA, op. Cit., 2002, 65, 67, 69.

[24] Ivanova, S., N. Spassov, K. Boyadziev. Προϊστορικές δομές στους βράχους στην περιοχή Harman Kaya, του οικισμού Gasak στο χωριό Bivoljane. - Αρχαιολογικά ευρήματα και ανασκαφές το 2011, Σόφια, 2012, 85-88. Ivanova Στ. et al. Αρχαιολογική έρευνα στην περιοχή Harman Kaya στην Ανατολική Ροδόπη. - Αρχαιολογικά ευρήματα και ανασκαφές το 2012, Σόφια, 2012, 84-88. Raduncheva A. op. cit., 2002, σ. 67.

[25] A. Raduncheva op. cit., 2002, 71-70.

[26] E. Chornih. Μεταλλουργία στην αρχαία Βουλγαρία, Σόφια , 1978 , 98 , 100 ? Matsanova C. Χαλκολιθικά μεταλλικά ευρήματα από τον γήλοφο στο χωριό Yunatsite , του Παζαρτζίκ . - Σε : Προϊστορική Θράκη , 2004 , 391-393 .

[27] RADUNCHEVA , op . cit , 2002 , 73 . Raduncheva A. , K. Kisiov . Οι ανασκαφές στο ιερό κοντά στο χωριό Bosilkovo , του Smolyan . - Αρχαιολογικά ευρήματα και ανασκαφές το 1987 Blagoevgrad 1988 , 70-71 . Raduncheva A. , 1998 , 9-21. Raduncheva A. , M. Kamarev , Ch . Valchanova . Το ιερό στους βράχους στη γειτονιά Bosilkovo του χωριού Davidkovo , περιοχής του Smolyan . - Αρχαιολογικά ευρήματα και ανασκαφές το 2007 , Σόφια , 2008 , 95-98 .

[28] Todorova H. Stone Age – Η εποχή του χαλκού στη Βουλγαρία . Σόφια 1986 , 221-223 .

[29] A. Raduncheva op . cit . , 1999 , 16-17 .

[30] M. Avramov. Προϊστορική κεραμική από την κεντρική Ροδόπη , το περιοδικό Τέχνες , 9-10 , 1981 , 79-82. Avramov , M. , Το σπήλαιο Yagodinskaya στη Κεντρική Ροδόπη, Studia Praehistorica, 11-12, S., 1992, 240-248; Nikolova, L., The Balkans in Later Prehistory. Periodization, Chronology and Cultural Development in the Final Copper and Early Bronze Age (Fourth and Third Millennium BC). Chapter 7. BAR International Series 791, 1999, 87-88;

[31] Valchanova Hr . Ανασκαφές της κατοικίας-σπηλίου "Haramiiska" κοντά στο χωριό Trigrad , περιοχής του Smolyan. - Αρχαιολογικά ευρήματα και ανασκαφές το 1982 , Pleven , 1983 , 17-18 . Nikolova , L. , op . Cit . , 1999 , 87-88 , 93 .

[32] M. Grembska –Ευρήματα από την Ύστερη Χαλκολιθική εποχή στην Δυτική Ροδόπη , Rhodopica , No.1 - 2 , 2002 , 89-91 .

Επιγραφές:

Εικόνα 1. Χάρτης των χώρων από τη Νεολιθική και Χαλκολιθική εποχή στην Ροδόπη.

Εικόνα 2. Φυλακτό, νεφρίτη, Νεολιθικό οικισμό κοντά στο Kardzhali.

Εικόνα 3. Ανασυγκροτηκά έργα του κέντρου τεχνών από την ύστερη Eneolithic, στο χωριό Σεδλάρε περιοχής του Kardzhali.

Εικόνα 4.1. Ανθρωπόμορφο θρησκευτικού αγγείο από τη Νεότερη Νεολιθική στο χωριό Zvinitsa 2.
Είδωλο, Ύστερη Χαλκολιθική, χωριό Pchelarovo 3. Τσεκούρια-σφυριά από χαλκό, Ύστερη Χαλκολιθική εποχή, στο χωριό Ούστρα.